

evalveras i öfverensstämmelse med medelvärdet af den under nästföregående fem- eller tioårsperiod befunna verkliga kostnad för rustnings- och roteringsbesvären.

Stockholm den 30 januari 1892.

Joh. Sjöberg.

N:o 131.

Af herrar **Chr. Lovén** och **Aug. Wijkander**, *om beviljande af ett extra anslag å 10,200 kr. för utvidgning af meteorologiska centralanstaltens verksamhet.*

Såsom uti Kongl. Maj:ts nådiga proposition till innevarande års riksdag angående statsverkets tillstånd och behof (åttonde hufvudtiteln, sid. 179) framhålles, har meteorologiska centralanstalten i Stockholm, jemte sitt främsta åliggande att genom anordnande af meteorologiska iakttagelser inom riket och genom dessas bearbetning åstadkomma en möjligast fullständig kännedom af landets klimatförhållanden, äfven till uppgift att dagligen söka utröna den närmast förestående väderleken och att till allmänhetens och särskildt landtbrukets nytta sprida dessa väderleksförutsägelser ej blott genom de dagliga tidningarne, utan äfven och i synnerhet genom de medel, som den elektriska telegrafan och telefonen erbjuder.

Då anstalten för snart två årtionden sedan upprättades, kunde man ej ställa stora fordringar på densamma med afseende på de väderleksmeddelanden, det ålåg den att utgifva. Det observationsmaterial, som den kunde påräkna att på telegrafisk väg erhålla, var ur flera synpunkter bristfälligt,

och endast en ringa erfarenhet förelåg, huru man skulle från de inkomna observationerna leda sig till slutsatser om den kommande väderleken.

Numera hafva emellertid i dessa afseenden högst märkbara förbättringar inträddt. Ljus har börjat spridas öfver lagarne för de invecklade väderleksföreteelsernas vexlingar. Väderlekstelegrammens befordran har blifvit snabbara och regelbundnare och deras innehåll fullständigare. Väderleksförutsägelsernas tillförlitlighet har på denna grund betydligt ökats.

Betydelsen af de väderleksmeddelanden, anstalten utlemnar, har dessutom betydligt vuxit derigenom, att telefonväsendet i vårt land på sista åren erhållit en så stark utveckling, att meddelandena hastigt och billigt kunna spridas till mångdubbelt större antal platser, än tidigare var möjligt. Då på vetenskapens nuvarande ståndpunkt förutsägelsernas giltighet endast kan anses omfatta en synnerligen kort tid, vanligtvis 24 timmar eller något mer, är påtagligt, hvilken stor vikt just ligger på den hastighet, hvarmed meddelandena kunnat spridas i de olika landsorterna.

Till och med år 1889 hafva väderleksutsigter utgifvits från anstalten blott en gång om dygnet, nemligen vid middagstiden. Dessa utsigter grunda sig på iakttagelser, gjorda omkring kl. 8 f. m., och äro afsedda att gälla ett dygn. För att jordbrukaren skall hafva någon större vinst af dessa meddelanden, måste dock de utlemnade utsigterna gälla för hela det påföljande dygnet. Anstalten blef därför våren 1890 uppfordrad genom skrivelser från de flesta hushållningssällskapen i riket, att dessutom under sommarmånaderna hvarje afton utsända väderleksutsigter för nästföljande dygn. Med begagnande af några smärre besparingar anordnades med anledning häraf provisoriskt en särskild s. k. väderlekstjänst på eftermiddagen under månaderna juli till och med september 1890. Äfven under förloppet år vidtogos liknande provisoriska åtgärder, denna gång med begagnande af ett mindre extra anslag af Kongl. Maj:t.

De uttalanden, som från olika delar af landet kommit till anstaltens kännedom, och den spridning, de ifrågavarande väderleksmeddelandena fått, visa, att de vidtagna åtgärderna redan i sin under de nämnda två åren begagnade, temligen ofullkomliga form varit till nytta. Emellertid äro jordbrukarnes anspråk på detaljerade utsigter för de olika delarne af vårt land så stora, att det system af väderlekstelegram och den arbetskraft till deras undersökande, som hittills stätt anstalten till buds, måste anses otillräckliga. Berättigade kraf kunna framställas från allmänhetens sida, att en utveckling till det bättre i detta hänseende eger rum. Anstalten har ock ingått till regeringen med begäran om anslag härtill och visar det sig, att enligt de anförda kostnadsförslagen utvidgningen kan ske med jemförelsevis liten ekonomisk uppoffring.

I första rummet måste ett större antal väderlekstelegram från så väl in- som utländska stationer anskaffas. Den härför uppgjorda planen för utvidgning af stationsnätet är utarbetad på grund af en mängd synoptiska väderlefskartor och afser att utrusta anstalten med hjälpmedel, som sätta den i stånd att göra sig till godo vetenskapens hittills vunna resultat. För detta ändamål har i anstaltens förslag antalet stationer mer än fördubblats.

Det af anstalten uppgjorda förslaget upptager i hufvudsak följande förändringar. Under det att anstalten från Finland nu erhåller väderlekstelegram från endast en punkt, Hangö, upptager förslaget ytterligare 4. För Danmark skall tillkomma 4 orter, hvaribland så viktiga som Skagen och Vestervig i norra Jutland, så att in alles från detta land skulle komma 6 telegram. För Storbrittannien skulle väderlekstelegrammen ökas från 4 till 10, hvilken ökning är af särskild vikt på grund deraf, att de flesta atmosfäriska störningar komma till oss öfver detta land. Den lucka i systemet, som nu finnes öfver Holland och Belgien, skall fyllas med ett par stationer.

Största och viktigaste utvidgningen skulle ske inom mellersta och södra Sveriges område. För att kunna lämpa meddelandena så noggrant som möjligt efter hvarje Orts särskilda förhållanden, upptager anstalten i planen en observationspunkt inom flertalet af länen. Antalet orter, der, jemte de vanliga morgonobservationerna, middagsiakttagelser skulle göras och resultatet inteleggraferas till anstalten, skulle ökas betydligt. Då dessa middagsiakttagelser alldeles särskildt afse jordbrukarnes behof under skördetiden, upptagas de dock i förslaget endast för månaderna juli—september.

Finge systemet för väderlekstelegrammen undergå en sådan utvidgning som den nu nämnda, var anstaltens föreståndare öfvertygad, att ett väsentligt framsteg vore vunnet och att anstalten skulle kunna motsvara hvarje billigt anspråk från icke blott jordbrukarne, utan äfven sjömännen, kustbefolkningen och den stora allmänheten.

Införandet af eftermiddagstjenster kräfver dock ökade arbetskrafter så väl för den vetenskapliga bearbetningen af de inkomna telegrammen som för sjelfva telegraferingen.

Kongl. Maj:t redogör i sin ofvan omnämnda nådiga proposition till Riksdagen för de af anstaltens föreståndare för utvidningen beräknade omkostnaderna, uppgående in alles till 7,100 kronor, hvilket belopp i Kongl. Maj:ts framställning ökats med ett belopp af 1,100 kronor, som redan nu enligt Kongl. Maj:ts disposition utgår till anstalten, oberoende af den nu föreslagna utvidgningen. Uti dessa 7,100 kronor ingår dock ett belopp af 2,175 kronor, ersättning till svenska telegrafverket för expedierade telegram, hvilken summa sålunda till större delen kan påräknas åter såsom inkomst inflyta i statskassan.

Det nämnda af anstalten begärda anslaget måste anses synnerligen lågt, då deri ingår så väl ersättning till de personer, som på de olika orterna anställa iakttagelserna och uppsätta väderlekstelegrammen, och omkostnaderna för telegrammen till både det svenska och de utländska telegrafverken, som ock ersättningen för materialets bearbetning och resultatens meddelande i sin färdiga form af väderleksutsigter.

Med afseende på det nu omnämnda, af anstalten föreslagna utvidgandet af väderleksmeddelandenas spridande, hvilket af vetenskapsakademien, med hänsyn till sakens erkända vikt för landets modernäring, varmt förordats till bifall, har Kongl. Maj:t i sin ofvan nämnda proposition väl uttalat sig för önskvärdheten af förslagets realiserande, men likväl utan att anföra annat skäl än hänsynen till de många andra behof, hvilka böra tillgodoses med statsanslag, förklarar sig icke för närvarande vilja tillstyrka bifall till framställningen i den utsträckning, som nu blifvit föreslagen.

För provisoriskt ordnande af väderleksmeddelandena om eftermiddagarne under innevarande års sommarmånader hade anstalten begärt 2,000 kronor. Icke ens detta belopp har vunnit Kongl. Maj:ts godkännande, utan har Kongl. Maj:t, utan att motivera sin åsigt, ansett målet för närvarande kunna vinnas genom ett anslag af 1,250 kronor, eller hvad som för försöks anställande i betydligt mindre skala, än hvad nu föreslagits, begärdes förliden sommar, hvarför Kongl. Maj:t hos Riksdagen begärt för detta och nästa år tillsammans dubbelt detta belopp eller 2,500 kronor.

Undertecknade, som äro öfvertygade, att det af meteorologiska centralanstalten väckta förslaget är af stor nytta för icke blott jordbruket, utan flera andra af vårt lands näringar, hafva ansett af vikt, att en öfvergång nu eger rum från de provisoriska försöken till planmessigt, efter vidgad skala ordnade väderleksmeddelanden. Två års erfarenhet har visat, att de resultat, som vunnits, varit så goda, som man i betraktande af de provisoriska anordningarna kunde våga hoppas. Något tvifvel finnes ej heller, att icke ett väsentligt bättre resultat skulle vinnas med de af centralanstalten föreslagna förbättringarne.

Den vinst, som särskildt landtbruket kan skörda af goda väderleksmeddelanden, är så stor, att det här ifrågasatta anslaget måste anses helt obetydligt. Om också ofta, kanske oftast väderleksförhållandena äro så sväfvande, att dylika meddelanden ej direkte kunna ingripa i skördemannens arbete, inträda ej sällan sådana tillfällen, då hvarje sådan upplysning är af den största vikt. De belopp, som för landet besparas, då sålunda på grund af ett i tid lemnadt meddelande landtmannen kan vidtaga betydelsefulla mått och steg för skördens skyddande eller bergande, hvilka annars uteblifvit, äro så stora, att de väl förtjena Kongl. Maj:ts och Riksdagens beaktande.

Härtill kommer den fara, som ligger uti, att hela systemet af väderleksförutsägelseerna kan komma i misskredit, om genom anordningarnes ofullkomlighet resultaten ej blifva så goda, som allmänheten möjligen hoppats. Hvarje landsände önskar erhålla väderleksmeddelandena lokaliserade efter sina förhållanden, och den fullständighet, hvarmed detta låter utföra sig, är helt naturligt beroende på observationspunkternas antal och lämpliga fördelning.

En hastig överblick öfver anordningarna i nu berörda riktning i andra länder visar ock hvilken vikt derstädes fästes vid dylika väderleksmeddelanden.

I *Danmark* insamlas väderlekstelegrammen så väl hela året om morgnarna som månaderna juli—september vid middagstiden. Utsigter meddelas tvenne gånger dagligen för jordbruket och sjöfarten. Som vanligt gäller eftermiddagsutsigten för den följande dagen.

I *England*: Morgontelegram från 31 inländska och 28 utländska stationer, middagstelegram från 18 stationer och derjemte aftontelegram kl. 6 e. m. Utsigter meddelas tvenne gånger dagligen, kl. 11 f. m. och omkring kl. 8 e. m.

I *Tyskland*: Morgontelegram från 28 tyska och 70 utländska stationer, middagstelegram från 13 tyska och 9 utländska, samt månaderna oktober—maj aftontelegram från 17 tyska och 13 utländska stationer. Utsigter utsändas vid middagstiden och på eftermiddagen kl. 5 e. m., samt vintermånaderna stormvarningar på qvällen.

I *Frankrike*: Morgontelegram från 125 in- och utländska stationer, middagstelegram från ett mindre antal. Utsigterna telegraferas vid middagstiden till flera hamnar och 80 lokalcentra, hvarifrån de vidare spridas till omkring 3,000 kommuner. Kl. 5 e. m. utsändas nya depescher.

I *Österrike* finnes under sommaren en väderlektjänst för åkerbruket. Sammanfattning af väderleken jemte utsigter för följande dag utsändas kl. 2—3 e. m. till omkring 15 lokalcentra, hvarest utsigterna modifieras efter lokala förhållanden och spridas telegrafiskt till abonnenterna.

Nordamerikas Förenta stater intaga främsta rummet med afseende på utvecklingen af väderleksmeddelandena. Två gånger om dagen insamlas telegrammen, tidigare skedde det tre gånger om dagen. Utsigterna, gällande för 24 timmar, meddelas 2 timmar efter observationernas verkställande och spridas hastigt genom telegraf, telefon och tidningar. De utfärdas till jordbrukets, näringarnes och sjöfartens tjänst och uppskattas högt af allmänheten. Signalflaggor användas allmänt. Bästa beviset på den stora betydelse, det amerikanska folket fäster vid de meteorologiska arbetena, är att den

för desamma af kongressen beviljade budgeten uppgick exempelvis 1889 till öfver 800,000 dollars.

I *Sverige* utskickas de på morgontelegrammen grundade utsigterna omkring kl. 1 e. m. och eftermiddagstelegrammen kl. 6 e. m. juli—september. Subskribenterna betala till telegrafverket en afgift, beräknad efter 100 kronor per år. Utom till subskribenterna hafva utsigterna varit spridda genom statens jernvägstelegraf — 1891 äfven genom Stockholm—Vesterås jernväg — samt genom de dagliga tidningarne. Den vidare spridningen sker dels genom telefon, dels genom flaggsignaler. Äfven på ångbåtar hafva dessa flaggsignaler flerstädes användts.

Det i *Sverige* använda signaleringssystemet består deri, att en eller två färgade flaggor hissas på en från långt håll synlig mast eller stång. Signalerna äro till antalet 5 och hafva följande betydelse:

Vackert väder: **Gul:** klart eller halfklart väder; ingen nämnvärd nederbörd;

Osäkert väder: **Gul öfver blå:** benägenhet till förbättring af väderleken; efter hand klarare väder, möjligen ännu en eller annan regnskur;

Blå öfver gul: benägenhet till försämring i väderleken; mulnande himmel, möjligen regn;

Röd: tvifvelaktigt väderlekstillstånd; möjligen regn;

Regnigt väder: **Blå:** regnigt eller ostadigt väder; regnskurar.

Enligt ofvan anförda, likaledes i Kongl. Maj:ts nådiga proposition upptagna kostnadsförslag uppgå de af föreståndaren för meteorologiska centralstationen beräknade utgifterna till 7,100 kronor eller med inberäkning af de 1,100 kronor, som redan tidigare, oberoende af de nu föreslagna utvidgningarne, af Kongl. Maj:t anvisats till anstalten, till 8,200 kronor om året, hvartill komma 2,000 kronor för innevarande år.

På anförda grunder tillåta vi oss hemställa,

att Riksdagen ville för utvidgning af den meteorologiska centralanstaltens verksamhet, särskildt med afseende på utgifvandet af väderleksmeddelanden, bevilja för år 1893 ett extra anslag af 10,200 kronor, med rätt för Kongl. Maj:t att till ersättande från detta anslag låta af till-

gängliga medel förskjuta hvad som för ifrågavarande ändamål under innevarande år erfordras.

Stockholm den 30 januari 1892.

Christian Lovén.

Aug. Wiklander.

N:o 132.

Af herr **S. J. Boëthius**, om beviljande af ett extra anslag å 1,000 kronor till historiska seminariet vid Upsala universitet.

Såsom ett af de kraftigaste medel att göra de högre vetenskapliga studierna vid våra universitet lifaktiga och fruktbärande erkännes allmänt seminarielinstitutionen. I den genom kongl. brefvet af den 17 april 1891 genomförda universitetsreformen intager den också ett framstående rum, och Riksdagen har redan för flera år sedan gifvit sitt erkännande åt dess betydelse genom beviljandet af anslag på extra stat åt ett på olika afdelningar arbetande filologiskt och ett matematiskt seminarium vid de båda statsuniversiteterna (i Upsala sedan 1878 och 1883). På sista tiden har ur enskilda historiska öfningar, som under ledning af professoren H. Hjärne höllos vårterminen 1885, höstterminen 1886, höstterminen 1889 och båda terminerna 1890, vid Upsala universitet äfven ett historiskt seminarium uppstått, och sedan universitetets kansler på den humanistiska sektionens tillstyrkan den 18 november 1890 stadfäst af professor Hjärne för detta seminarium utarbetade stadgar, kan det nu anses såsom en fast universitetsinstitution. Det inflytande, det utöfvat på de historiska studierna, har redan visat sig i högsta måtto gynnsamt, och till belysning häraf må ur redogörelsen för kongl. universitetet i Upsala under det akademiska året 1890—1891 följande meddelas om seminariets verksamhet: Höstterminen 1890 höllos 11 sammankomster och